

השנה השמינית

שוב נמשיך אחדש

אסופת מקורות וכוונות לחגי תשרי המוקדשות לריפוי הסביבה, האדם והאדמה

איך יוצאים ויוצאות משנת השמיטה? מה קורה בשנה שאחריה? האם השתנינו? האם העולם השתנה? מה קרה לכל הכוונות הטובות?

במובנים רבים, השנה השמינית היא נייר הלקמוס שמראה לנו האם חזרנו לאותם דפוסים והרגלים או שמא למדנו משהו בשנה האחרונה.

בתנועה הרפורמית הקדשנו את שנת השמיטה להתמודדות עם המשבר האקלימי-אקולוגי שאנחנו בעיצומו. בעידן הנוכחי אי אפשר לשוב לשגרה. העולם הטבעי כבר יצא מאיזונו וממסלולו. אם בסוף כל שנת שמיטה היינו רגילות ורגילים להתחיל את הספירה מחדש, לספור שוב מאחד, הפעם אין לנו את הפריווילגיה לעשות זאת, ועלינו להמשיך לשנת השמונה. עלינו להמשיך ולמשוך חוטים משנת השמיטה אל חיינו העמוסים, אל הרגלי הצריכה שלנו, אל המחאה האזרחית בה עלינו לקחת חלק, אל שינוי ההרגלים, אל השנה השמינית.

בספירה היהודית, למספר שמונה יש מעמד מיוחד. הוא כמו מעבר לספירה הרגילה, מעבר לשבוע, מעבר לשנת השמיטה, הוא שבע ועוד אחד. למשל, בשמיני עצרת, שמונה ימי מילה, שנת החמישים וכך גם שנת היובל. בכך המספר שמונה מבטא את האפשרות לנס, חריגה מהסדר הרגיל, התחדשות המים, הסרת העורלה, שיבת האדמה לעצמה. ואולי דווקא הפעם, בשנה השמינית, לא נשוב אל מי שהיינו, נחרוג מהסדר הרגיל שלנו, ונעשה ככל יכולתנו לעזור לאדמה לשוב אל עצמה.

חגי תשרי מספקים לנו זמן להתכוונות, לכוונה, לווידוי, לכנות. הם מספקים מפגשים חוזרים ונשנים עם עצמנו ועם קהילתנו, בפרקי זמן קצרים וצפופים יחסית. בואו נקדיש חלק ניכר מתפילות החגים לריפוי העולם. המשבר האקלימי-אקולוגי הוא הגדול ביותר שאנחנו חווים במהלך חיינו. עלינו כרבות וכרבנים לעורר את הקהילות לחזור בתשובה כלפי האדמה. הַשִּׁיבֵנו ה' אֵלֶיךָ וְנִשְׁבֶּה, חֲדָשׁ יְמֵינוּ כְּקֶדֶם.

עורכות האסופה: הרבה מירה רגב והרבה אפרת רותם

השנה השמינית

ראש השנה

היום הרת עולם

היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים

אם כבנים אם כעבדים

אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים

ואם כעבדים עינינו לך תלויזת עד שתחננו

ותוציא כאור משפטנו

איום קדוש

ראש השנה נחשב גם יום הולדתו של העולם. יום הולדת הוא גם יום של חשבון נפש. בראש השנה אנו עומדים למשפט, יצורי כל העולמים, על יחסנו לעולם, לבריאה שקיבלנו במתנה. בעידן הנוכחי אנחנו כבר יודעים שאנו אשמים, ולכן כל כך חשוב שנבקש להוציא כאור, להביא מעט אור אל הדיון המפחיד שמעורר המשבר האקלימי, ולחשוב איך אנו יכולים לתרום, להאיר, לשנות. נזכור שהאיום גם הוא קדוש, גם הפחד והיראה הם חלק מעבודת הקדושה. בואו נשנס כנפי אהבה וכנפי יראה להשיב לעולם את יופי בריאתו.

מתוך למוד פני הקרקע למדנו לדעת את גופנו שלנו / רבקה מרים

מתוך למוד פני הקרקע למדנו לדעת את גופנו שלנו.

בטן של סרק. בטן של פרי.

הנף, כמו גופנו, חולה ובריא.

הנף, כמו גופנו, נזקק לשאר, לעונה.

גופנו שעל הקרקע שכוב, שאלה שואל

ומיד הארץ עונה. עוד בטרם פינו נספיק בשאלה לפתח

מתוך טבורנו כבר עולה תאנה

השנה השמינית

אהבת העולם אהבת, אותנו למדת, על פן, יה אלהינו, בשכבנו על אדמתך, ובקומנו לאכל מפרי אדמתך, נשים בגבול יכלתנו להבין את עולמך שבראת, המרכב מני-עד, ונשמח בעצמתו וביופיו הנמצא בכל. מצותיך לשמר ולעבד, להזהר, להגן וללמד הן בנו לעלם ועד. כי האדמה והמים, השמים והאוויר הם סיינו וארץ מינו, וקיימנו כרוך בזה שלהם, יומם ולילה. ואהבתך אל תסירי מהם וממנו לעולמים. ברוך אתה ה', אוהב העולם וכל אשר בו. (הרבה אפרת רותם)

יום כיפור

כְּבַקְרַת רוּעָה עֲדְרוּ מֵעֵבִיר צֹאנוּ תַחַת שִׁבְטוֹ
כֵּן תֵּעֲבִיר וְתִסְפֹּר וְתִמְנֶה וְתִפְקֹד נַפְשׁ כָּל חַי
וְתַחַתְךָ קִצְבָה לְכָל בְּרִיָּה וְתִכְתֹּב אֶת גְּזַר דִּינָם

בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה יִכְתְּבוּן וּבְיוֹם צוֹם כְּפוּר יִחַתְמוּן

כַּמָּה יַעֲבִרוּן וְכַמָּה יִבְרֹאוּן

מִי יִחִיָּה וּמִי יָמוּת

מִי בָקִצוּ וּמִי לֹא בָקִצוּ

מִי בַמַּיִם וּמִי בַאֵשׁ

מִי בַחֲרֵב וּמִי בַחַיָּה

מִי בַרְעֵב וּמִי בַצֵּמָא

מִי בַרְעֵשׁ וּמִי בַמַּגָּפָה

מִי בַחֲנִיקָה וּמִי בַסְּקִילָה

מִי יָנוּחַ וּמִי יָנוּעַ

מִי יִשְׁקֹט וּמִי יִטְרַף

מִי יִשְׁלֹוּ וּמִי יִתְיַסֵּר

מִי יַעֲשִׂיר וּמִי יַעֲשִׂיר

מִי יִשְׁפֹּל וּמִי יָרוּם

וְתִשׁוּבָה וְתִפְלָה וְצַדִּיקָה

מֵעֵבִירִין אֶת רַע הַגְּזֵרָה (מתוך ונתנה תוקף)

מי במים ומי באש? תפילת "ונתנה תוקף" מקבלת תוקף חדש לאור המשבר האקלימי שאנו חווים, לאור השריפות הגדולות, השיטפונות ואסונות הטבע המתרחשים לנגד עינינו. כל נפש חי נפקדת, וזמנה נקצב, בכל שנה נכחדים מינים רבים מרעב,

השנה השמינית

צמא, חנק ועוד. תפילת זו מזכירה לנו כי אנו בני חלוף, בני תמותה, את השבריריות והפגיעות שלנו, היא סודקת את מעטה העוצמה שאנו לובשים, פורצת את חומת ההדחקה האנושית. ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רע הגזרה תשובה - נשוב אל חיים ברי קיימא, נשוב אל הטבע ובכך נשוב אל עצמנו. תפילה - נתפלל לריפוי הפחד, התעוררות הלב ותבונת הדעת. צדקה - נקדיש את כל האמצעים לשיקום ושימור המארג האקולוגי.

יודי סביבתי / הרב יהורם מזור והרב מרדכי רותם

אפפנו את עולמך בערפל, עשן ופיח.
בזבזנו אוצרות הטבע שקיבלנו בפיקדון.
גזלנו נופים של מרחבי רקיע בבנייה מכוערת.
דלדלנו את אוכלוסיית חיות הבר ברשלנותינו.
הפרנו את ברית האיזון בין האדם לטבע.
ויתרנו על איכות חיים ראויה לילדנו.
זיהמנו ימים, אגמים ונהרות ברעל חמדנותינו.
חוררנו את מעטפת האוזון החובקת עולמנו.
טימאנו מקורות מים חיים במי שפכנו.
יצרנו הררי אשפה וזבל בחצרנו ובמדבר.
כרתנו יערות העד תמורת רווח קצר מועד.
לכלכנו אתרי טבע ונוף, חופים, נתיבות ופסגות.
משכנו את עתיד עולמך תוך אדישות וחוסר חזון.
ניצלנו עד תום את מתנות הטבע באנוכיותנו.
סיכנו את קיום העולם בנשק גרעיני.
עקרנו ציפורים ממחוזות קינון וממסלולי נדידתן.
פצענו מדרונות הרים במחצבות אבן.
צערנו אותך ואת בריותך בחוסר אחריותנו.
קטפנו פרחי בר והם אבדו ואינם.
רמסנו ברגל רמה שדה וניר.
שרפנו עצי יער על מזבח שנאתנו.
תיעשנו במחיר איכות אויר ומים.
ועל כולם אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו – ניצלנו את אוצרותיך ולא שווה לנו. האר עינינו בנוכחותך בטבע, דבק לבנו במצוות שמירת עולמך, יחד לבבנו לקבל את מגבלותינו ולמצוא את מקומנו בעולמך.

השנה השמינית

ידי הגדול / נוסח: מיכל טל-יה

על חטא שחטאנו לפניך בהדחקה והתעלמות מכאבנו שלנו;
ועל חטא שחטאנו לפניך בביקורת עצמית יתרה ובהלקאה עצמית;
על חטא שחטאנו לפני גופינו שלנו בהזנחה;
על חטא שחטאנו לפני עוצמתנו האמיתית בקורבנות לשמה;
על חטא שהרעבנו את נשמתנו ממה שמבקש להזין אותה;
על חטא שחטאנו לפניך בהתכחשות לאור-היקרות המצוי בתוכנו;
על חטא שחטאנו לפניך בהתרכזות בעצמנו ובבני משפחתנו ובמניעת טובנו מרבים אחרים;
על חטא שחטאנו לפניך כשהאמנו לפחדינו, סגרנו את לבנו וסירבנו לתת אמון;
על חטא שחטאנו לפניך בהתכחשות לחולשותינו וטעויותינו, מתוך יצר גאוה;
על חטא שחטאנו לפני הורינו בשיפוטיות חסרת חמלה;
על חטא שחטאנו כלפי אי-מישהו בהאשמה, במקום לקחת אחריות;
על חטא שחטאנו לפניך בדברנו דבר שקר כי פחדנו מתוצאות חשיפת האמת;
על חטא שחטאנו לפני אהובינו בצמצום גילויי אהבה;
על חטא שחטאנו לפני כל העולם באטימת לבנו לעוני, לדיכוי, לשחיתות, למלחמות;
על חטא שחטאנו בהשאירנו את בעיות העולם מחוץ לגבולות השגתנו;
על חטא שחטאנו בתביעת בעלות על האדמה, על משאבי הטבע, על אהוב, על אהובה;
על חטא שחטאנו בניצול כוחנו על פני אחרים: שכנים, אהובים, שותפים, בעלי החיים.
על חטא שחטאנו בהשחתת תנאי החיים על כדור הארץ;
על חטא שחטאנו לפניך בהאמינו כי אין באפשרותנו לשנות ונותרנו אילמים מול מעשי עוול;
על חטא שחטאנו לפניך כשסירבנו להתעורר, ללמוד מטעויות, להשתנות;
על חטא שחטאנו לפניך ברודפנו אחר מקורות חיצוניים לתחושת הביטחון בקיומנו;
על חטא שחטאנו לפניך בהעמידנו "תנאים" להכרתנו בתוקף יופיים של החיים שלנו עצמם;
על חטא שחטאנו לפניך כשהתבלבלנו בין משימות הכרחיות לקיומנו לבין משמעות חיינו;
על חטא שחטאנו לפניך בשכחת הסיבה והתכלית לבואנו לעולם;
ועל כולם אלוה סליחות, סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.

השנה השמינית

מי שברך חנה אמנו אם כל חי ויצר אותנו עפר מן האדמה ויפח באפנו נשמת חיים ונהיה לנפש חיה, היא תברך אותנו בחכמת הלב ובבינת הגוף לשמר את המצוה הקדושה מן התורה דברי אלהים חיים "כפד את־אביך ואת־אמך למען יארכון ימיה על האדמה אשר־ה' אלהיך נתן לך" (שמות כ) ולזכר שכל קרומי קיום העולם נובעים מקרקע האדמה וממשחק המים הזורמים עליה ובתוכה, בבחינת "ואד עלה מן־הארץ והשקה את־כל־פני האדמה" (בראשית ב, ו) "ויצמח ה' אלהים מן־האדמה כל־עץ נחמד למראה וטוב למאכל" (בראשית ב).

והיא, קרקע העולם, אם כלנו, ומעפרה אנו באים ואל עפרה שבים כאשר תעזב אותנו הרוח. ולכן בעלת רחמים תשיב "לב בנים על־אבותם" (מלאכי ג) ונשוב למלא בנפש חפצה מצוות מוראה וכבודה של אדמה "פן־אבוא והפיתי את־הארץ חרם" (מלאכי ג). ונזכה לעסק במו ידינו בנקיון האדמה ובתקונה יחד עם כל אחינו ואחיותינו: הזוחלים, השוחים, המעופפים, הרומשים, הצומחים, היונקים, הנובגים והדוממים. דממה מסוף העולם ועד סופו. ונאמר, אמן (הרבה גילה קן)

מתוך דרשת יום כיפור שהוקדשה למשבר האקלים / הרבה אפרת רותם

תחילה עלינו לסרב להכחשה שמקדמים בעלי אינטרס ולהכיר בקונצנזוס המדעי בן ארבעים השנה סביב משבר האקלים. אנשי נינוה המתאבלים, לאחר ששמעו את הבשורות על הקץ המתקרב של עירם מפי הנביא יונה, צמים, משנים את מנהגי היום יום, ולובשים שקים לאות אבל. גם המלך. בהפגנות של מרד בהכחדה ברחבי העולם נוהגים לשכב על הרצפה במהלך ההפגנה. כפי שאנשי נינוה מתאבלים, כך גם המפגינים מדמים את מותם על מנת להבהיר לחלוטין כי בכך מדובר. במותם של מיליונים. המראה עצמו מצמרר.

פעולות ההתאבלות האלו הן חלק מהמחאה בעיניי. ואין זה נכון שמחאות לא מזיזות כלום. מחקר שנעשה באוניברסיטת הרווארד גילה כי ככל שיותר אנשים השתתפו במחאה, כך היא השפיעה יותר על פעולותיהם של פוליטיקאים. יתר על כן, גלי מחאות יכולים בהחלט לשנות מדיניות לטווח הארוך, והדוגמאות רבות.

יונה ומשפטו היחיד שינה את גורל נינוה. כרגע, כך זה נראה, נוכל רק להפחית את רוע הגזירה. אבל ההפחתה הזו תציל, פשוטו כמשמעו, חיים. ויתר על כן, היא תציל צורות חיים מהכחדה. אם נצא להפגין, אם נמחה, נוכל להזיז את האנשים במוקדי הכוח. נוכל לשנות את האדישות הרשלנית. אם לא נשנה עכשיו את סדרי העדיפויות שלנו, המחיר שנשלם יהיה בלתי אפשרי.

אחד הדברים המופלאים ביותר בעולם הוא עצי הצפצפה הרעדנית. הם ידועים יותר בשמם באנגלית, עצי אספן. אלו עצים מופלאים שאינם עצים בודדים, אלא למעשה עצים המחוברים על ידי שורשים המתפרשים תחת קילומטרים וקילומטרים של אדמה. אלף עצים לעתים גדלים ממערכת שורשים אחת. העצים האלו זהים בתכונותיהם, משנים את צבעי עליהם יחד,

השנה השמינית

אם אחד מהם חולה, גם אחרים יכולים להידבק ממנו. והם גם יכולים לסייע זה לזה להירפא. הם מייצגים בעיניי אמת ברורה על הקיום שלנו פה. אנחנו מחוברים זה לזה. בבודהיזם קוראים לזה התהוות מותנית – האופן שבו כולנו תלויים, קשורים, משפיעים ומושפעים אלו מאלו. וכולנו זה כולנו, כל העולם הזה. בני האדם, החיות, הצמחים, האורגניזמים, הסלעים, הים. הכול.

סוכות

[פרק מתוך הפודקסט "קצר על החג" על סוכות, שמיטה ומשבר האקלים](#)

לחדש את מעמד הקהל בסימן מודעות סביבתית ואקולוגית

פעם בשבע שנים, במוצאי השנה השביעית, שנת השמיטה, במהלך חג סוכות, מכנסים את כל העם וקוראים מתוך ספר התורה. אנחנו במוצאי השנה השביעית כעת. תיכף תצא שנת השמיטה. הבה נחדש את מעמד ההקהל בקהילות שלנו. את מעמד הקהל השנה נקדיש להתעוררות לעולם, לסביבה, ולמשבר הדורש את תשומת לבנו ופעולתנו.

מוצאי יום טוב הראשון של חג, בשמיני, במוצאי שביעית, עושין לו בימה של עץ בעזרה, והוא יושב עליה, שנאמר: "מקץ שבע שנים במעד" וגו' (דברים לא, י). חזן הפנסות נוטל ספר תורה, ונותנה לראש הפנסות, וראש הפנסות נותנה לסגן, והסגן נותנה לכהן גדול, וכהן גדול נותנה למלך, והמלך עומד ומקבל, וקורא יושב.

אגריפס המלך עמד וקבל וקרא עומד, ושבוהו חכמים; וכשהגיע ל"לא תוכל לתת עליך איש נכרי" (דברים יז, טו), זלגו עיניו דמעות. אמרו לו: אל תתירא, אגריפס! אחינו אתה, אחינו אתה, אחינו אתה.

וקורא מתחלת "אלה הדברים" (דברים א, א) עד "שמע" (דברים ו, ד), ו"שמע", ו"היה אם שמע" (דברים יא, יג), "עשר תעשר" (דברים יד, כב), "כי תכלה לעשר" (דברים כו, יב), ופרשת המלך (דברים יז, יד), וברכות וקללות (דברים כח, א), עד שגומר כל הפרשה. ברכות שכהן גדול מברך אותן, המלך מברך אותן, אלא שנותן של רגלים תחת מחילת העון: (משנה,

סוטה, ז, ח)

והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם. ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנה ותירשך ויצהרך. טו ונתתי עשב בשדה לבהמתך ואכלת ושבעת. השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחוויתם להם. וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר ה' נתן לכם. ושמעתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם. ולמדעתם אתם את בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלקחתך בדרך ובשכרך ובקומך. וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך. למען ירבו מיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבתים לתת להם כימי השמים על הארץ. (דברים יא)

השנה השמינית

בשפה התנ"כית שנמצאת כאן מולנו, קל לפטור את הנאמר כמן משוואה של שכר ועונש שאינה משפיעה עלינו, החיים כיום. במבט מעמיק יותר נראה שדווקא זו קריאה לחיים מאוזנים, שבהם לפעולות שלנו יש השלכות על מה שיכול להיקרא בשמות רבים: "אדמה", "אלוהים", "חיים", "בעלי חיים", "בני ובנות אדם וחיה", "יבול", "מזון", "אקלים". והמשיכה לאלוהים אחרים "כסף", "עוצמה", "נוחות", "בעלות", "פתרונות מהירים", "שימוש חד פעמי", תגרום לנו לאבד את הארץ הטובה.

עוצמתם הרבה של שינויי האקלים טמונה גם בכך שהם משנים את חלון ההזדמנויות האקלימי המופלא שבו התפתחה כל הציוויליזציה האנושית. הווה אומר, זכינו שהאקלים בכדור הארץ היה פחות או יותר יציב לאורך עשרות אלפי השנים האחרונות, ורק בזכות כך, למד האדם לנצל את משאבי הטבע באופנים שבהם הוא עשה זאת. אם היציבות האקלימית אובדת בשל פליטות עצומות של גזי חממה, בשל התיעוש, בשל הייצור הבלתי פוסק של חפצים, ושינועם ברחבי העולם, היציבות האקלימית תאבד. והארץ הטובה שבה זכינו, אנחנו, אבותינו ואמותינו ודורות אחורה, לגדול בה, לא תמשיך ותתקיים למען ילדינו והדורות הבאים.

זה הזמן לקיים את הכתוב בפרשיית השמע "והיה אם שמוע", ולשים את מצוות שמירת הארץ הטובה על לבנו ועל נפשנו, בבית ובדרך, בשכנו ובקומונו.